

**АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС,
ФИНАНСОВОЕ ПРАВО, ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРАВО**

УДК 314.5 343.1412

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї

Біак О. О.

*Львівський університет бізнесу та права
м. Львів, Україна*

У статті аналізуються результати дослідження, яке проводилось серед працівників правоохоронних органів окремих областей України з метою визначення об'єктивних та суб'єктивних проблем протидії насильству в сім'ї. Крім того, в статті розглядається результат отриманого статистичного аналізу та окреслюються шляхи розв'язання виявлених проблем протидії сімейному насильству.

Ключові слова: насильство в сім'ї, проблеми протидії, дільничний інспектор міліції, статистичний аналіз, шляхи розв'язання проблем.

Вступ. Таке суспільно-негативне явище, як насильство в сім'ї, є звичним явищем як в розвинутих країнах, так і в державах, суспільно-економічний розвиток яких є нижчий середнього. В Україні поштовхом до розвитку цієї глобальної проблеми є економічна нестабільність, політико-правова нерівність в державі, відсутність програм соціальної забезпеченості населення. Низький розвиток економіки обумовлює низький соціально-економічний рівень життя громадян в державі, збільшення кількості безробітних громадян, призводить до зниження достатку членів родини, що, в свою чергу, провокує надмірне вживання алкогольних напоїв, психологічну напруженість у відносинах між членами сім'ї, сприяє виникненню конфліктних ситуацій із вчиненням насильницьких дій.

У свою чергу, розглядаючи кризові тенденції в державі як одну з причин вчинення насильства в сім'ї, необхідно також звернути увагу і на недосконалість законодавчого механізму протидії насильству в сім'ї.

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» [1], прийнятий 15 грудня 2001 року; Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу»; наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення»; наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України, Міністер-

ства освіти і науки України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006 № 1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах»; наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї» – це далеко не весь перелік нормативно-правових актів, якими регламентуються суспільні відносини в сфері протидії насильству в сім'ї. Проте, під час застосування вищевказаних нормативно-правових актів практичними працівниками міліції – суб'єктами протидії сімейному насильству виникає низка проблем.

Вклад основного матеріалу. Працівники правоохоронних органів часто-густо стикаються з проблемою недосконалості правових механізмів застосування методів адміністративного впливу на осіб, які вчиняють насильство в сім'ї; взаємодії державних та недержавних органів протидії сімейному насильству та механізму саме попередження цього негативного явища. Таким чином, з метою з'ясування усіх проблемних питань, які виникають при здійсненні заходів попередження та протидії насильству в сім'ї, нами

було проведено дослідницьке опитування в формі анкетування працівників правоохоронних органів областей західної України, а саме : Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Рівненської та Тернопільської областей. Всього було опитано 719 дільничних інспекторів міліції в міських та районних відділках міліції, що в середньому становить 52% від їх штатної чисельності. Зокрема, у анкетуван-

Рис. 1

ні взяло участь 74 жінки та 645 чоловіків віком від 22 до 53 років. За результатами анкетування слід зауважити, що проблема вчинення сімейного насильства покладається на молодих працівників, які не мають достатнього практичного досвіду роботи в органах внутрішніх справ, оскільки кількість осіб віком до 30 років становить лівову частку усіх опитуваних, а саме 504 особи, що складає 70% від загальної кількості (рис. 1)

Проведеним анкетуванням ми хотіли з'ясувати найактуальніші проблемні питання, які виникають у працівників правоохоронних органів під час попередження та протидії насильству в сім'ї, тобто розглянути прикладні аспекти досліджуваної проблеми.

Анкетування передбачало 20 запитань, які стосувалися специфіки роботи сектору дільничних інспекторів міліції в напрямку протидії насильству в сім'ї.

Проведеним опитуванням нам вдалось з'ясувати, що через надмірне навантаження в роботі, велику кількість покладених на дільничних інспекторів міліції обов'язків, загальна профілактика в кризових сім'ях, проводиться на формальному рівні, а саме: у Львівській – 42%, Тернопільській – 56%, Закарпатській – 58%, Івано-Франківській – 44%, Рівненській – 63% (рис. 2)

Рис. 2

При цьому більшість опитуваних, а саме 78%, вважають, що форми і методи здійснення індивідуальної профілактики потребують негайного вдосконалення.

Разом з тим при з'ясуванні участі у боротьбі з проблемою сімейного насильства громадських організацій та кризових центрів, стало відомо, що вище перелічені установи створені не у всіх регіональних центрах України, або існують лише формально і не виконують усіх покладених на них функцій. Кризові центри, де б могли проходити реабілітацію жертви сімейного насильства та проходити корекційну програму особи, які вчиняють насильство в сім'ї, функціонують лише в окремих населених пунктах. У такому випадку практичні працівники вважають правовий механізм проходження корекційної програми просто недоцільним (рис. 3).

Крім того, 26,73% опитаних нами дільничних інспекторів міліції вважають застосування захисного припису недоцільним, а 50,55% вважають такий спеціальний захід попередження правопорушення просто неефективним. Близько 89% респондентів пропонують внести ряд змін та доповнень до кодексу України про адміністративні правопорушення щодо спрощення процедури притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка вчиняє насильство в сім'ї, а також в частині санкції статті.

Стан функціонування кризових центрів у областях Західної України

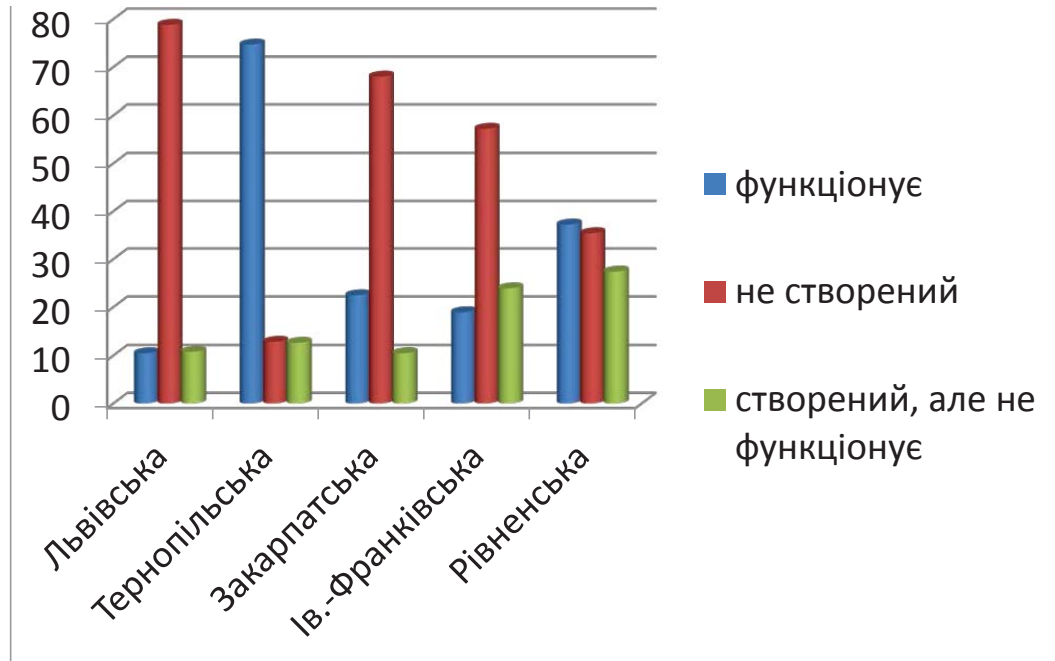

Рис. 3

Таким чином, застосування до правопорушника таких адміністративних санкцій як штраф та попередження, дільничні інспектори міліції вважають недоцільним, натомість пропонують застосування таких видів адміністративного впливу, як адміністративний арешт та громадські роботи (рис. 4). Підтвердженням наведеним нами висновкам є статистичні дані у відомостях про адміністративну практику щодо вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми (ст. 173-2 КУпАП) [2], за якими лише до 6% правопорушників було застосовано такий вид адміністративної відповідальності, як адміністративний арешт.

На недостатній рівень взаємодії дільничних інспекторів міліції з підрозділами кримінальної міліції в справах дітей, громадськими організаціями та громадськими формуваннями вказують 82,4% опитаних працівників міліції. За їх свідченням, єдиною формою такої взаємодії є проведення планових спільних рейдів серед «проблемних» сімей.

Досліджуючи досвід зарубіжних країн щодо застосування ювенальних методик (проведення сімейних нарад, сімейних конференцій) протидії сімейному насильству, ми запропонували визначити доцільність їх запровадження в Україні. Проте опитуванням було встановлено, що 74,12% дільничних взагалі не чули про такі методики, а 20,25% переконані, що таким чином цю проблему саме в нашому суспільстві вирішити просто неможливо.

Під час аналізу причин вчинення насильства в сім'ї, більшість респондентів схильні вважати, що більшість правопорушень, в тому ж числі з тяжкими наслідка-

Доцільність застосування заходів адміністративного впливу на осіб, які вчинили насильство в сім'ї

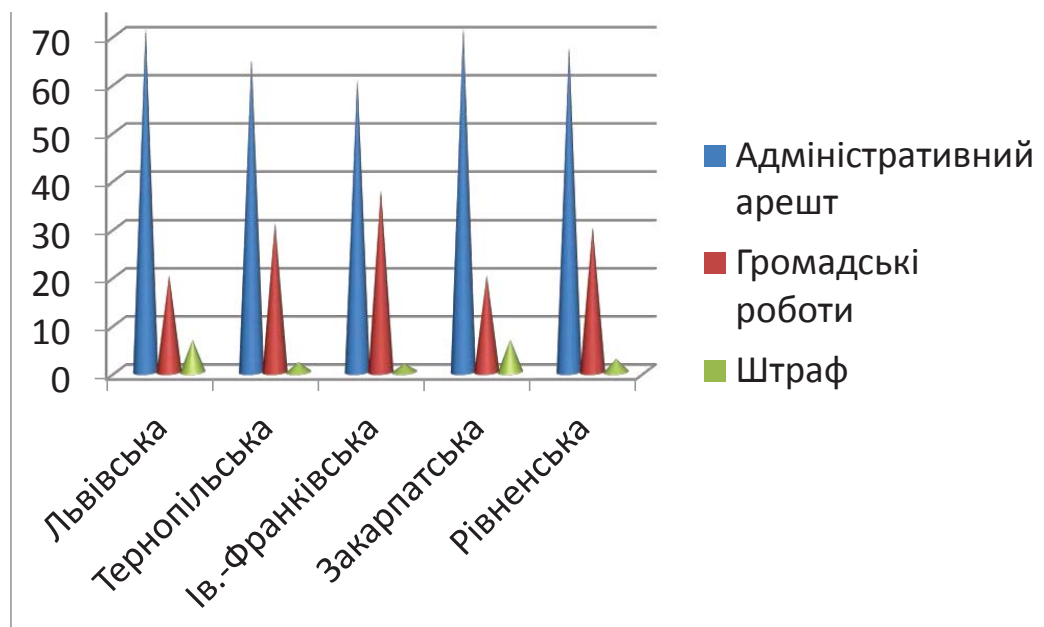

Рис. 4

ми, вчиняються саме в стані алкогольного сп'яніння. Так, при відповіді на питання необхідності розробки державної програми щодо боротьби з надмірним вживанням алкогольних напоїв населенням, а також правового регулювання примусового лікування від хронічного алкоголізму громадян, було встановлено, що 62,04% респондентів підтримують цю ідею, оскільки вважають, що від цього залежить ефективність протидії насильству в сім'ї; 12,41% притримують твердження, що правове регулювання даної проблеми не потрібне, натомість необхідно створити медичні витверезники; 23,94% виступають за негайне прийняття законодавства по примусовому лікуванню алкоголізму, оскільки більшість правопорушень вчиняється у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; і лише 1,38% вважають, що це проблема Міністерства охорони здоров'я.

Висновки. Таким чином, за результатами статистичного аналізу можна зробити висновок, що вирішення проблеми протидії насильству в сім'ї вимагатиме, по-перше, викорінення в суспільстві таких соціально-негативних явищ, як наркоманія, алкоголізація населення, ігроманія і т. п., по-друге, підвищення рівня доходів громадян, їх соціального та медичного забезпечення, а по-третє, адаптації вітчизняного законодавства до європейського рівня щодо застосування більш дієвих та різноманітних методик протидії домашньому насильству. Нормативно-правові акти, численні програми боротьби з загальнодержавними проблемами мають узгоджуватись та визначити конкретні шляхи взаємодії усіх суб'єктів протидії насильству в сім'ї. Лише такий підхід забезпечить дієвість та ефективність заходів протидії насильству в сім'ї, що застосовуються дільничними інспекторами міліції зокрема.

Список літератури:

1. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15.11.2001 № 2789-III / Відомості Верховної Ради, 2002. – № 10. – Ст. 70.

2. Стан та структура злочинності в Україні станом на 20 листопада 2012 року // Режим доступу. – [Електронний ресурс] : <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/doccatalog/list?currDir=67108>.

Бияк О. О. Статистический анализ проблемы противодействия насилию в семье / О. О. Бияк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). № 2-1. – Ч. 2. – С. 3-8.

В статье анализируются результаты исследования, которое проводилось среди работников правоохранительных органов отдельных областей Украины с целью определения объективных и субъективных проблем противодействия насилию в семье. Кроме того, в статье рассматривается результат полученного статистического анализа и очерчиваются пути решения выявленных проблем противодействия семейному насилию.

Ключевые слова: насилие в семье, проблемы противодействия, участковый инспектор милиции, статистический анализ, пути решения проблем.

STATISTICAL ANALYSIS OF PROBLEM OF COUNTERACTION TO VIOLENCE IN FAMILY

Biyak O. O.

*Lviv University of Business and Law
Lviv, Ukraine*

The results of research that was conducted among the workers of law enforcement authorities are analysed in this article, namely among the district inspectors of militia of the Lviv, Ternopil, Ivano-Frankivsk, Zakarpattia and Rivne areas of Ukraine, with the aim of finding out of objective and subjective problems of counteraction to violence in family. Research was conducted in the form of questionnaire, that gave an opportunity to define not only concrete problem questions that arise up for the district inspectors of militia on a way to overcoming of this publicly-negative phenomenon but also real suggestions in relation to optimization of process of counteraction to domestic violence to us. We wanted the conducted questionnaires to define pressing problem questions that arise up for the workers of law enforcement authorities during warning and counteraction to violence in family, it is to consider the applied aspects of the investigated problem. Thus, undertaken a study we succeeded to find out on how many effective from the practical point of view are methods and special measures on a fight against domestic violence, or a current legislation answers to the social-economic level of development of society on a way to overcoming of this problem, what difficulties for the workers of militia arise up at application of normatively-legal acts in relation to counteraction to violence in family, or is effective the government programs of counteraction to this publicly-negative phenomenon are accepted. It was also set that the low level of general prophylaxis is conditioned by plenty of duties of district inspectors of militia that requires concrete determination of their administrative-legal status in the decision of this problem. Crisis centers, public organizations and centers of social services, for children, family and young people are created not in all regional centers of Ukraine, or exist only formally and does not execute all functions fixed on them, about what the passive participating testifies them in a fight against domestic violence and low level of collaboration with law enforcement authorities. Except that, in the article the result of the got statistical analysis is examined and the ways of decision of the educed problems of counteraction to domestic violence : of approaching of home legislation are outlined to the European standards, eradication of the publicly-negative phenomena (gamescraze, alcoholism, drug addiction and others like that), economic stability and increase of level of profits of citizens, activation of the government programs on a fight against violence in family.

Key words: violence in family, problems of counteraction, district inspector of militia, statistical analysis, ways of decision of problems.

Spysok literatury:

1. Pro poperedzhennja nasył'stva v sim'i'i : Zakon Ukraї'ny vid 15.11.2001 № 2789-III / Vidomosti Verhovnoi' Rady, 2002. – № 10. – St. 70.

2. Stan ta struktura zlochynnosti v Ukraї'ni stanom na 20 lystopada 2012 roku // Rezhym dostupu. – [Elektronnyj resurs] : <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/doccatalog/list?currDir=67108>.